Thomas <de Aquino>: Summa theologiae: Pars secunda: prima pars
Mainz: Peter Schoeffer, 8. Nov. 1471 Seite 162

ſed prudentie quidē eſt mediū iſtud ut regulā⸗
tis et menſurātis. ꝟtutis aūt moralis ut menſu⸗
rate et regulate ⁊ ſic exceſſus ⁊ defectus accipi⸗
tur diuerſimode vtrobiqꝫ. ¶ Ad. j. ḡ dōm. ꝙ
virtus intellectualis etiam habet ſuam menſurā
ut dictum eſt. et per ꝯformitatem ad ipām acci
pitur in ipā mediū. ¶ Ad. ij. dōm. ꝙ non eſt ne
ceſſe in infinitū ꝓcedē in virtutibꝫ. qꝛ menſura ⁊
regula intellectualis virtutis nō eſt aliqḋ aliud
genus ꝟtutis ſed ipā res. ¶ Ad. iij. dōm. ꝙ ipē
res contrarie nō habent contrarietatē in aīa. qꝛ
vnū eſt ratio cognoſcendi alterum. et tamen in
intellectu eſt contrarietas affirmationis et ne⸗
gationis que ſunt ꝯtraria ut dicitur in fine peri
armenias. quāuis eni eſſe et nō eſſe non ſint ꝯ⸗
traria ſed ꝯtradictorie oppoſita. ſi conſiderētur
ipā ſignata ꝓut ſunt in rebus. qꝛ alterū eſt ens
et alterū eſt pure non ens. tamē ſi referātur ad
actum anime vtrumqꝫ ponit aliquid. vnde eſſe
et non eſſe ſunt ꝯtradictoria. ſed opinio qua opi
namur ꝙ bonū eſt bonum eſt ꝯtraria opinioni
qua opinamur ꝙ bonuꝫ non eſt bonum. et inter
hmōi ꝯtraria eſt medium ꝟtus intellcūalis.

AD. iiij. ſic ꝓceditur. vid̄r ꝙ ꝟtus theologi⸗
ca conſiſtat in medio. bonū eni aliaꝝ virtu
tum conſiſtit in medio. ſed ꝟtus theologica ex⸗
cedit alias ꝟtutes. ḡ ꝟtus theologica multo ma
gis eſt in medio. ¶ P̄. medium ꝟtutis moralis
accipitur quidē ſc̄m ꝙ appetitus regulatur ꝑ ra
cōnē. intellectualis vero ſc̄m ꝙ intellcūs noſter
commenſuratur a re. ſed ꝟtus theologica et ꝑfi⸗
cit intellectum ⁊ appetitū ut ſupra dictum eſt. ḡ
et ꝟtus theologica conſiſtit in medio. ¶ P̄. ſpes
que eſt virtus theologica eſt mediū inter deſpe⸗
rationē et p̄ſumptionē. ſimiliter etiam fides ince
dit media inter contrarias hereſes. ut boetius di
cit in li. de duabus naturis. ꝙ enim ꝯfitemur in
xp̄o vnam ꝑſonam et duas naturas medium ē
inter hereſim neſtorij qui dicit duas ꝑſonas et
duas naturas. et hereſim eutices qui dicit vnā ꝑ
ſonam et vnam naturam. ḡ ꝟtus theologica con
ſiſtit in medio. ¶ Sed contra. in omībꝫ in quibꝫ
ꝟtus conſiſtit in medio ꝯtingit peccare ꝑ exceſ
ſum ſicut et ꝑ defectum. ſed contra deum qui ē ob
iectum ꝟtutis theologice non contingit peccare
ꝑ exceſſum. dicitur enim eccī. xliij. benedicētes
dn̄m exaltate illum quantuꝫ poteſtis. maior eni
eſt omni laude. ḡ ꝟtus theologica non ꝯſiſtit
in medio. Rn̄ſio. dōm ꝙ ſicut dictum eſt medi
um ꝟtutis accipitur ꝑ ꝯformitatē ſuam vel mē⸗
ſurā ſc̄m ꝙ contingit ipām trāſcendē vel ab ea de
ficere. ꝟtutiſ aūt theologice duplex poteſt acci
pi menſura. vna quidē ſc̄m ipām racōnem ꝟtutiſ
et ſic menſura ⁊ regula ꝟtutis theologice eſt ipē
deus. fides enim noſtra regulatur ſc̄m virtutem
diuinam. caritas aūt ſc̄m bonitatē eius. ſpes au⸗
tē ſc̄m magnitudinē om̄ipotentie ⁊ pietatis eiuſ.
et iſta eſt menſura excellens omnem humanam
facultatē. vnde nunquā poteſt homo tantū dili⸗
gere deum quantū diligi debet. nec tantū credere
et ſperare in ipm̄ quantū debet. vnde multo minꝰ
poteſt ibi eſſe exceſſus. et ſic bonum talis virtu⸗
tis non ꝯſiſtit in medio. ſed tanto ē melius quā
to magis accedetur ad ſummū. alia vero regula
vel menſura ꝟtutis theologice eſt ex ꝑte noſtra
qꝛ et ſi non poſſumus in deū ferri quātū debemuſ
debemus tamen ferri in ipm̄ credendo ſperādo ⁊
amando ſc̄m menſuram noſtre ꝯdicōnis. vnde
ꝑ accidens poteſt in ꝟtute theologica ꝯſiderari
medium et extrema ex parte noſtra. ¶ Ad. j. ḡ
dōm. ꝙ bonum ꝟtutum intellectualiū ⁊ moraliū
conſiſtit in medio ꝑ ꝯformitatē ad regulam vel
menſurā quam tranſcendē ꝯtingit. qḋ nō eſt in
ꝟtutibus theologicis ꝑ ſe loquēdo ut dictum ē.
¶ Ad. ij. dōm ꝙ ꝟtutes morales et intellectua⸗
les ꝑficiūt intellectum et appetitū noſtrū in ordi
ne ad menſuram et regulam creatā. ꝟtutes au⸗
tem theologice in ordine ad menſurā et regulaꝫ
increatam. vnde non eſt ſimilis ratio. ¶ Ad. iij.
dōm. ꝙ ſpes eſt media inter p̄ſumpcōnē et deſpe
racōnem ex ꝑte noſtra. inquātū ſcꝫ aliquis p̄ſu⸗
mere dicitur ex eo ꝙ ſperat bonū qḋ excedit ſuā
ꝯdicōnē. vel nō ſperat qḋ ſc̄m ſuā ꝯdicōnē ſpera⸗
re poſſet. nō aūt poteſt eſſe ſuꝑabūdantia ſpei ex
ꝑte dei cuius bonitas eſt infinita. ſimiliter etiā fi
des eſt media inter ꝯtrarias hereſes non ꝑ ꝯpa⸗
tionem ad obiectū qḋ eſt deus cui non poteſt ali⸗
quis minus credē. ſꝫ inquātū ipā opinio huma
na eſt media inter ꝯtrarias opiniones ut ex ſu⸗
pra dictis patet.

DEinde conſiderandū eſt de ꝯnexione
ꝟtutum. ¶ Et circa hoc querūtur quī
qꝫ. ¶ Primo vtrū ꝟtutes morales ſint
ad inuicē ꝯnexe. ¶ Scḋo vtrum ꝟtutes mora⸗
les poſſint eſſe ſine caritate. ¶ Tercio vtrū cari⸗
tas poſſit eſſe ſine eis. ¶ Quarto vtrum fides et
ſpes poſſint eſſe ſine caritate. ¶ Quinto vtruꝫ ca
ritas poſſit eſſe ſine eis.

AD. j. ſic ꝓceditur. videtur ꝙ ꝟtutes mora⸗
les nō ſint ex neceſſitate ꝯnexe. ꝟtutes eni
morales qn̄qꝫ cauſantur ex exercicio actuuꝫ ut
ꝓbatur in. ij. eth̄. ſed homo poteſt exercitari in
actibꝫ alicuius ꝟtutis ſine hoc ꝙ exercitetur in
actibꝫ alterius ꝟtutis. ḡ vna ꝟtus moralis po⸗
teſt hr̄i ſine altera. ¶ P̄. magnificentia et ma⸗
gnanimitas ſūt quedam ꝟtutes morales. ſꝫ ali⸗
quis poteſt habere alias ꝟtutes morales ſine ſꝫ
ꝙ habeat magnificentiā et magnanimitatē. di
cit enim ph̄us in. iiij. eth̄. ꝙ inops nō poteſt eſſe
magnificus qui tamen poteſt habere quaſdā ali
as ꝟtutes. et ꝙ ille qui ꝑuis eſt dignus. et hijſ
ſe dignificat tꝑatus eſt. magnanimus aūt non
eſt. ḡ ꝟtutes morales non ſūt ꝯnexe. ¶ P̄. ſicut
ꝟtutes morales ꝑficiūt ꝑtem appetitiuā anime.
ita et ꝟtutes intellcūales ꝑficiūt ꝑtem intellecti
uam. ſed ꝟtutes intellcūales nō ſūt connexe. po
teſt enim aliquis habere vnam ſcientiam ſine ſꝫ
ꝙ habeat aliam. ḡ etiam neqꝫ ꝟtutes morales
ſūt connexe. ¶ P̄. ſi ꝟtutes morales ſint ꝯnexe
hoc non eſt niſi quia connectūtur in prudētia. ſꝫ

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DARMSTADT
http://tudigit.ulb.tu-darmstadt.de/show/inc-v-85/0162
Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt